

Na hotelu v Olomouci



Foto: Tomáš Grim

A na škole. Že tyto dvě věty budou odpovědí na otázku „Kde letos v ČR vyhníždí výřeček malý?“, by mě na jaře nenapadlo ani ve snu. Ani poté, co mé pochyby o původci *údajně* výřeččího pískání, zveřejněného týden předtím, rozptýlí v noci 18. dubna pohled na náhledovou obrazovku mého foťáku.

Fotografie vyjde i v *Ptačím světě* (2/2021: 4). Autoři rubriky *Z domova* vyjadřují naději, že sameček „najde partnerku“. To by byla prvotřídní pecka, říkám si – za dvě století, co se hromadí záznamy výřečka u nás, je doloženo jediné hnízdění! Další čtvrtstoletí občas zahníždí výřecci jen u naší východní hranice – potměšile hned z její *východní* strany...

Statistická část mé hlavy se nadějí vzpírá: jaká je šance, že se dva zatoulaní přesně trefí do stejného místa? Mají to kus cesty: zdrojem dálkových výsadek by měla být samoudržitelná populace výřečka (má nadprodukcí potomstva). Ta je k nám nejbližší ve středním Maďarsku. Slovenská populace, pouhých pár desítek hnízdících párů, může být samoudržitelná jen sotva: aby se vůbec udržela, nejspíš sama potřebuje doplňování (u srovnatelného sýčka je minimální velikost životaschopné populace řádově vyšší: *Ptačí svět* 27/4: 24–25).

Krom toho musejí být oba zatoulaní opačného pohlaví. Šance tedy klesají na polovinu. Navíc se musejí najít – a zkuste výřečka v městském hluku zaslechnout. Pokud hádáte, že je slyšet na víc než 200 m, pak je to přehnaný optimismus, jak jsem se opakovaně přesvědčil na obou hnízdních lokalitách. I v době nočního „klidu“ se pokus nahrát 20vteřinový a provozem nerušený úsek žadonění mládát z 20 metrů (blíže se k dutině dostat nešlo) ukázal jako téměř neřešitelný problém; zabralo mi to půl hodiny... na sídlišti, kde „v noci nic nejedžd“.

Výřecci samozřejmě slyší lépe než výřečkologové. To ale zanedbatelné šance v optimistické očekávání nepřetaví.

O čtvrt roku (na den) později

Z dutiny na už zmíněné ZŠ (leč jiné budově) na mě kouká mládě výřečka. Jsem štájf: znamená to, že přes všechna výřečkobraní (metodicky jednotná sledování výřečků amatérskými nad-

Hlavní potravou mládát výřečka byl hmyz, zde rodič nese kobyliku dubovou (*Meconema thalassinum*)

šenci, které jsem s pomocí kolegů zrekrutoval) i aktivity dalších ptáčkařů a fotografů nám počátek hnízdění tohoto páru unikl o 50 dnů! Jak to?

„Samec ze základky“ během května píská míň a míň. „Asi to zabalil,“ říkáme si – a balíme to také. Dál sledujeme jen později (10. 5.) nalezeného výřečka u 800 m vzdáleného hotelu Flora. Ten se později spáruje. A pár, podle toho, co jde v polotmě na 20 výškových metrů rozpoznat, pak zahníždí. Pozornosti na nic jiného nezbyvá...

Přítom mi už v půlce května píše nezávislá pozorovatelka, že na škole jsou výřecci *dva*. Jenže: pozorovatelka nezkušená, navíc vidí výřečka ve „špatné“ dutině (ne té dubové) a pravidelný místní výřečkolog tam hlásí výřečka jednoho, opakovaně předtím i poté. Přidejte k tomu zkušenost: čekáte na výřečka, ten se ozve, skupinka výřečkologů se zvedne a vyrazí za ním *třemi* různými směry... Pochybujete o vlastních pozorováních, natož o cizích.

Náhoda za náhodou

Za happyendem obou úspěšných hnízdění je neuvěřitelná série shod okolností.

11. 4. Můj bývalý student na Facebooku píše, že by šel na výřečky. „Je příliš brzo a nikdo zatím výřečka nehlásil,“ dostane odpověď – a několik hodin nato se na Avifu objeví *cizí* záznam výřečka! A přesně z místa, kde byl loni. Samozřejmě nevěřím: „Playback od nějakého vtipálka.“ Nejsem sám: další týden je počet hlášení výřečků 0.

18. 4. Nedá mi to. Vznikne fotka. Dám ji na Avifu, na Facebook. Vyjde v *Blesku*. Z výřečka se stává atrakce. Všichni slyší *jednoho* výřečka. Nic nového, sovu pouštím z hlavy. Mí exstudenti ale chtějí, abych je na výřečka zavedl...

10. 5. Spokojenost. Část studentů odchází... a nachází druhého výřečka!

13. 5. Natáčíme s ČT pořad o pozorování a focení ptactva. Padne dotaz mimo scénář: „Co by vám udělalo největší radost?“ Spontánní odpověď: „Hnízdění, co u nás zatím nebylo prokázáno...“ A hned se své pošetilosti směje.

17. 5. Na Avifu hlásí dva výřečky; jenže z *té druhé* lokality. První se přestěhoval? Tou dobou jsou už několik dní v plném proudu

přípravy na první výřečkobraní: jak se dopátrat, kolik těch nočních duchů je? Být na co nejvíce místech *zároveň!*

19. 5. Bezpečně víme, že výřecci jsou už tři.

22. 6. Až o měsíc později se zdá, že to nejsou tři samci, ale sólo samec u školy a pár u hotelu Flora. Stačilo, aby tři písknutí samice (5 vteřin za 90 minut sledování) zamaskovalo projíždějící auto, a nevíme o ní. Zaslechne ji jediný ze sedmi pozorovatelů v parku.

Co bylo dál? To se dozvíte ve fotogalerii, která provází kompletní detektivku v prosincovém čísle časopisu *Vesmír*.



Foto: Tomáš Grim

Tento junák je výsledkem prvního prokázání a úspěšného hnízdění výřečka v městském prostředí v ČR; stylově přistál na stromě na ulici Junácké v Olomouci

Událost roku 2022?

Zahníždí výřecci i příští rok? Má biologická intuice se vzpírá na všech čtyřech (viz „vesmírný“ text). Jenže víme, jak na ni spoléhat, že... :-)

Letos jsem se z území ČR dotazováním kolegů, od entomologů po savcaře, nedopátral události kalibrem srovnatelné s prvním rozmnožením šakala (zoologická senzace roku 2017) či prvním zahnízděním motáka stepního (událost roku 2020). Hvězdami roku se tedy stali malí noční duchové: „Kerak véřecci v Holomócu hnízdijó“ dokonce asi vidělo víc zájemců než jakéhokoli vzácného zatoulance či hnízdiče v historii českého ptákaření.

Není divu: tahle megacharismatičká mikrosovička jinak musí bezpečně unikat pozornosti. Po letošku už víme, jak na ni. Výřečkobraními. Zoologická událost roku 2022 je na vás, milí čtenáři...

✎ Tomáš Grim



Tomáš Grim | je ptáčkařem na volné noze a této „profesi“ navrhuje říkat „freebird“. Za skoro sedm let v zahraničí měl to štěstí navštívit přes 70 zemí na všech sedmi kontinentech a pozorovat přes 4 000 ptačích druhů. Rád své zážitky sdílí na promítáních, v článkách i knihách (spoluautor „Nejlépeší ptačí knihy roku 2017“; cenu uděluje časopis *British Birds* a *British Trust for Ornithology*).